

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчально-методичної
роботи

_____/Андрій ШПАКОВ/

«____» _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Політична регіоналістика

шифр	назва спеціальності, освітньої програми
052	«Політологія» ОНП «Політологія»

Розробники:

Євген ПЕРЕГУДА, доктор політичних наук, професор / _____/

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права
Протокол № 2 від 15 вересня 2023 року

Завідувач кафедри _____ (Євген ПЕРЕГУДА)
(підпис)

Розглянуто на засіданні навчально-методичної ради КНУБА
Протокол №2 від 22 вересня 2023 року

Голова НМР _____ /Андрій ШПАКОВ/

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

шифр		Форма навчання:							денна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодже ння
	Назва спеціальн ості, освітньої програми	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних			Са м. роб .	К П	К Р	РГ Р	Ко нт. ро б				
				Разом	Л	Л р						Пз			
052	«Політоло гія» ОНП «Політоло гія»	5	150	50	22		28	100				1	3	3	

Мета та завдання дисципліни

Мета курсу полягає у формуванні у аспірантів знань щодо характеру та специфіки перебігу процесів становлення, структурування та трансформації політичних інституцій у регіонах України та інших країнах світу, ідейно-політичного спектру регіонів, відстеженню динаміки зміни впливу різних за змістом та орієнтирами політичних партій та політичних еліт, навичок дослідження вказаних інститутів та процесів, вмінь щодо детермінації актуальних проблем регіонального розвитку та визначення шляхів їх розв'язання.

Робоча програма містить витяг з навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має здобути аспірант, програмні результати навчання, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок аспіранта, роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Абсолютну більшість позицій зі списку розміщено на Освітньому сайті КНУБА (<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2656>). Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Компетенції та програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері політології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності	
ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК04	Здатність розв'язувати комплексні проблеми політичних наук на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Фахові компетентності спеціальності	
СК01	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англійських наукових текстів за напрямом досліджень.
СК02	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в політичних науках та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з політичних наук та суміжних галузей.
СК03	Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері політичних наук, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в науковій та освітній діяльності.

СК05	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері політичних наук, оцінювати та забезпечувати якість виконаних досліджень.
СК07	Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку політичних наук.
Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти	
Код	Програмні результати
ПРН01	Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.
ПРН02	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми політичних наук державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях.
ПРН03	Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми політичних наук з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.
ПРН04	Формулювати проблеми, конструювати дизайн та використовувати кількісні та якісні методи під час проведення теоретичних та/або прикладних досліджень.
ПРН05	Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з політичних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.
ПРН06	Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.
ПРН09	Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері політичних наук та у викладацькій практиці.

Зміст курсу

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-ПОЛІТИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИЧНОЇ РЕГІОНАЛІСТИКИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дослідження регіональної політики

Лекція 1. Політична регіоналістика як наука та навчальна дисципліна (4 год.).

Просторовий поворот (spatial turn) у соціальних науках. Основні теорії просторового розвитку суспільства. Сучасний стан регіональних досліджень в Україні. Основні напрями регіональних досліджень: регіонознавство, регіонологія, регіональна наука, політична географія, політична регіоналістика.

Політична регіоналістика: об'єкт, предмет, методи. Понятійний апарат політичної регіоналістики. Загальнонаукові поняття, поняття суміжних дисциплін, політологічні поняття. Поняття регіону: плюралізм підходів. Типологія регіонів. Поняття регіоналізації, її моделі. Ризики регіоналізації. Поняття регіоналізму.

Практичне заняття 1-2

Змістовий модуль 2. Адміністративно-територіальні рамки регіональної політики.

Лекція 2. Територіальний устрій суспільства та держави (2 год.).

Територіальна організація суспільства: теоретичні засади та понятійний апарат. Базові концепти при дослідженні простору. Адміністративно-територіальний поділ. Чинники, принципи, рівні. Адміністративно-територіальні одиниці. Асиметричний адміністративно-територіальний поділ. Автономії. Сутність автономізму. Типологія автономій. Чинники формування автономій.

Форма державного устрою. Унітарні та федеративні держави: основні відмінності. Ознаки унітарної держави. Дослідження федералізму. Концепції федералізму (дуалістичний, кооперативний, технократичний, конкурентний). Суб'єкти федерації. Принципи утворення федерацій. Типологія федерацій.

Територіальний устрій України. Основні історико-культурні регіони, їх економічні, соціальні та політичні характеристики. Адміністративно-територіальний поділ України. Україна як унітарна держава.

Практичне заняття 3-4

Змістовий модуль 3. Організаційні засади регіональної політики

Лекція 3. Організаційні засади державного регіонального управління (2 год.).

Поняття державного управління регіонами.

Суб'єкти державної регіональної політики та їх компетенція. Територіально-політичний контроль на національному рівні. Центральні та місцеві органи виконавчої влади в системі формування та реалізації регіональної політики. Інші агенти центрального уряду в регіонах.

Організаційна структура державного управління регіонами в Україні. Місцеві державні адміністрації та територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади. Зміни в організаційному механізмі державного управління в умовах війни з РФ.

Практичне заняття 5

Лекція 4. Місцеве самоврядування (2 год.).

Поняття місцевого самоврядування: сутність, функції. Європейська хартія місцевого самоврядування. Теоретичні концепції та національні моделі місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування в Україні: нормативно-правова база, модель. Система органів місцевого самоврядування. Ресурсна база місцевого самоврядування. Система бюджетних трансфертів. Проблема місцевого/регіонального самоврядування. Органи самоорганізації населення. Організаційні зміни в умовах воєнного стану. Інститут військових адміністрацій.

Практичне заняття 6

Лекція 5. Громадянське суспільство та регіональна політика (2 год.).

Форми локальної демократії. Органи самоорганізації населення. Громадські організації у сфері регіональної політики та місцевого самоврядування. Асоціації органів місцевого самоврядування. Регіональні еліти в Україні.

Практичне заняття 7

Змістовий модуль 4. Регіональна ідентичність

Лекція 6. Регіональна ідентичність (2 год.).

Регіональна та локальна ідентичність, чинники їх формування. Функції регіональної та локальної ідентичності. Механізми формування регіональної та локальної ідентичності. Співвідношення регіональної та локальної ідентичності з національною ідентичністю. Особливості формування регіональної та локальної ідентичності в Україні.

Практичне заняття 8

МОДУЛЬ 2. НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Змістовий модуль 5. Політика регіонального розвитку

Лекція 7. Механізми політики регіонального розвитку (2 год.)

Управління як суспільне явище. Мета, об'єкти управління. Суб'єкти управління. Поняття регіональної політики. Державна регіональна політика.

Поняття регіонального розвитку. Тенденції формування та реалізації політики регіонального розвитку в Європейському Союзі.

Політика регіонального розвитку в Україні: нормативно-правова база, інституційні рамки, напрями, механізми формування та реалізації.

Практичне заняття 9-10

Змістовий модуль 6. Політика децентралізації

Лекція 8. Децентралізація в Україні та інших країнах (4 год.).

Типологія децентралізації. Деволюція, деконцентрація, децентралізація, приватизація. Види децентралізації: політична, адміністративна, економічна, фінансова, фінансова, фіскальна, культурна тощо.

Світовий досвід децентралізації. Укрупнення муніципалітетів. Децентралізація у Франції. Регіональні реформи в Польщі.

Децентралізація в Україні: основні напрями, нормативно-правова база, механізми, етапи, результати, уроки. Перспективи децентралізації в умовах воєнного стану та після його скасування. Міжнародна допомога розвиткові процесів децентралізації.

Практичне заняття 11-12

МОДУЛЬ 3. МІСТОБУДУВАННЯ ТА МІСТОПЛАНУВАННЯ У СИСТЕМІ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

Змістовий модуль 7. Політика в сфері будівництва та містобудування

Лекція 9. Політика в сфері будівництва та містобудування (2 год.).

Принципи та особливості стратегічного регіонального/просторового планування. Організаційні засади стратегічного регіонального/просторового планування.

Місто як населений пункт. Типологія міст в Україні. Структура органів управління містом. Житлово-комунальне господарство та управління ним. Тенденції у розвитку планування та забудови міст.

Практичне заняття 13-14

Тематика індивідуальних завдань

1. Просторовий поворот у соціальних науках.
2. Концепції центр-периферійних відносин (Валлерстайн, Роккан, Шилз).
3. Картографія С.Роккана.
4. Концепція «простору потоків» М.Кастельса та її вплив на планування територій.
5. Реформи регіонального управління в країнах Євросоюзу.
6. Концепція «нового регіоналізму» та особливості її реалізації.
7. Реформи адміністративного управління регіонами в незалежній Україні.
8. Територіальне співробітництво територіальних громад.
9. «Європа регіонів».
10. Стратегія регіонального розвитку-2027.
11. Україна як унітарна держава.
12. Американський федералізм: теоретичні засади, інституційні виміри.
13. Регіональне управління в Польщі та Чехії: порівняльний аналіз.
14. Еволюція системи виборів органів місцевого самоврядування в незалежній Україні.
15. Структура системи територіального планування в Україні.
16. Поняття фронтиру та його роль у розвитку регіональної політики.
17. Співвідношення регіональної та національної ідентичності в Україні.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилення та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилення та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилення та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилення та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального

		апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
--	--	---

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Питання підсумкового контролю

Основні напрями досліджень прикладної політичної регіоналістики.
 Основні методи та методики прикладної політичної регіоналістики.
 Регіональний політичний аналіз як різновид політичного аналізу.
 Термінологічний апарат політичної регіоналістики.
 Регіональне управління та місцеве самоврядування.
 Форма державного устрою: сутність, типологія, світовий досвід.
 Основні підходи вивчення регіональної політичної ситуації.
 Чинники ефективності регіонального політичного аналізу.
 Основні етапи прогнозування політичних процесів в регіонах.
 Критерії регіону згідно з «Хартією регіоналізму» (1988).
 Основні ознаки регіону.
 Позиційний принцип та політичні характеристики регіону.

Регіоналізація як особливий політичний процес.

Сутність «регіональної емансипації».

Дослідження регіональної структури. Сутність індексу територіальної фрагментації.

Поняття «регіональна політика»: підходи та напрями.

Види регіональної політики та їх сутність.

Аналіз регіональних наслідків «нерегіональних» рішень.

Регіональна стратегія держави як квінтесенція регіональної політики.

Регіональна стратегія як елемент політичної боротьби.

Організаційна структура регіональної політики в Україні.

Політико-правові засади регіональної політики в Україні.

Політика децентралізації в Україні: сутність, напрями, політико-правові засади, особливості реалізації.

Способи регіональної участі.

Аналіз впливу регіонів на процес прийняття загальнодержавних рішень.

Феномен регіонального лобі.

Рівні політичного процесу в системі відносин «центр-регіони».

Основні підходи дослідження регіонального політичного процесу.

Поняття «регіональний політичний режим».

Вивчення регіонального політичного режиму: сутність методу персоніфікації.

Типологія регіональних політичних режимів.

Основні фактори виникнення та розвитку регіональних партій.

Поняття та ознаки регіональної партії.

Діагностика процесу актуалізації груп впливу.

Оцінка відносин між регіональними групами впливу: важливість електорального аналізу.

Типологія регіональних груп впливу за їх політичним позиціонуванням.

Дослідження засобів та форм впливу регіональних груп впливу.

Поняття «регіональна еліта».

Структурний аналіз регіональної еліти.

Вплив регіональної еліти на законотворчий та електоральний процеси.

Методи дослідження походження регіональної еліти.

Чинники консолідації та диференціації регіональної еліти.

Способи рекрутування регіональної еліти.

Основні регіональні еліти в Україні.

Культурно-історичні та соціально-економічні передумови розвитку регіональної ідентичності.

Основні елементи регіональної ідентичності.

Вплив елементів політичної культури на розвиток регіонів.

Сутність регіональної політичної культури.

Політичні культури субнаціональних територіальних одиниць: типологія Д.Елазара.

Політичний регіоналізм як вираз регіональної політичної культури.

Специфіка та стратегії врегулювання регіональних політичних конфліктів.

Адаптація регіонів до процесів глобалізації.

Політична урбаністика як напрям політологічних досліджень.

Місто як об'єкт та суб'єкт політики.

Політичні засади та напрями просторового планування.

Методичне забезпечення дисципліни

Підручники

Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124040/mod_resource/content/1/evropeyska_regionalna_politika_pidruchnik.pdf.

Куц Ю.О., Мамонова В.В., Наконечний В.В., Ольшанський О.В. Територіальна організація влади в Україні: підручник. За заг. ред. В.В.Мамонової. 2-ге вид., випр. і доп. Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2017. 260 с.

Регіональна політика Європейського Союзу: підручник. За ред. Віктора Чужикова. К.: КНЕУ, 2016. 495 с. URL: <http://surl.li/dmzfl>.

Основи регіонального управління в Україні : підручник. Авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. К. : НАДУ, 2012. 576 с. URL: <http://surl.li/dmzel>.

Управління сучасним містом: підручник. За ред. В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. К. : НАДУ, 2008. 632 с. URL: <http://surl.li/dmzdt>.

Навчальні посібники

Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. Ю. Матвеева, В. К. Лебедева. 2-ге вид., доповн. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 160 с. URL: <http://surl.li/dnboj>.

Кравченко В.В., Бородін Є.І., Квітка С.А. Місцеве самоврядування в системі публічного управління: навч. посіб. у схемах. Дніпро: ГРАНІ, 2018. 148 с. URL: <http://surl.li/dmzdm>.

Панченко Т.В. Політична регіоналістика: навчальний посібник. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. 188 с.

Лелеченко А.П., Васильєва О.І., Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К., 2017. 110 с. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124042/mod_resource/content/1/mistseve_samovriadiuvannia_detsentralizatsiia.pdf.

Утвенко В. В. Теорія та історія місцевого самоврядування: Навч. посібник. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 234 с. URL: <http://surl.li/dmzdc>.

Організація співробітництва територіальних громад в Україні: практичний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України, Рада Європи. К., 2017. URL: <http://surl.li/dmzff>.

Словники, довідники

Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Ї Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. ; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова. Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2011. 408 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122361/mod_resource/content/1/entsiklopedia_regionalna.pdf.

Руденко О.М., Козюра І.В., Ткаленко Н.В., Іваницька О.М., Червякова О.В., Шевченко А.Є. Місцеве самоврядування: словник-довідник: навч. посібн. Київ: Кондор, 2016. 182 с.

Атлас нового адміністративно-територіального устрою України; новий районний поділ та територіальні громади: 2020. Міністерство розвитку громад та територій України, ОБСЄ, Тов-во дослідників України, 2020. URL: <http://surl.li/dxvmkr>.

Конспект лекцій

Політична регіоналістика: конспект лекцій в форматі PPT. Затверджено кафедрою політичних наук і права, протокол №13 від 30.06.2023 р. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2656> (дата звернення: 01.09.2023).

Методичні рекомендації

Політична регіоналістика: методичні рекомендації до вивчення дисципліни для аспірантів спеціальності «Політологія». Уклад. Перегуда Є.В. Київ: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2023. 50 с.

Нормативно-правові акти

Конституція України у редакції Закону України від 02.06.2016 р. №1401=VIII [Електронний ресурс] //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254_k/96-vr#Text(дата звернення: 01.09.2023).

Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI. Редакція від 29.09.2021. Відомості Верховної Ради України. 2010. №50-51. Ст. 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. №396-IX. Редакція від 01.08.2021. Відомості Верховної Ради України. 2020. №7, №8, №9. Ст. 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон «Про асоціації органів місцевого самоврядування» від 16.04.2009 р. №1275-VI. Редакція від 11.01.2019. Відомості Верховної Ради України. 2009. №38. Ст. 534. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. №79-VIII. Редакція від 01.01.2017. Відомості Верховної Ради. 2015. №12. Ст. 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19/paran34#n34> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо набуття повноважень сільських, селищних, міських голів» від 09.02.2017 р. №1850-VIII. Редакція від 01.01.2020. Відомості Верховної Ради. 2017. №13. Ст. 143. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1850-19#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації проведення перших виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 04.09.2015 р. №676-VIII. Редакція від 01.01.2020. Відомості Верховної Ради. 2015. №37-38. Ст. 371. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-19#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 р. №1423-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T211423?an=1497> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» від 09.04.2015 р. №320-VIII. Відомості

Верховної Ради. 2015. №28. Ст. 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-19#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій». від 09.07.2022 р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку інституту старост» від 14.07.2021 р. №1638-IX. Відомості Верховної Ради. 2021. №39. Ст. 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1638-IX#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про співробітництво територіальних громад" щодо упорядкування окремих питань співробітництва територіальних громад» від 12 січня 2023 р. №2867-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2867-20#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 07.02.2002 р. №3059-III. Редакція від 18.11.2012. Відомості Верховної Ради України. 2002. №30. Ст. 204. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. Редакція від 02.12.2012. Відомості Верховної Ради України. 2000. №25. Ст. 195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 17.12.2020 р. №1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. №889-VIII. Редакція від 13.10.2021. Відомості Верховної Ради. 2016. №4. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. №157-VIII. Редакція від 14.05.2020. Відомості Верховної Ради. 2015. №13. Ст. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. №156-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 13. Ст.90. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст» від 04.03.2004 р. №1580-IV. Редакція від 10.06.2012. Відомості Верховної Ради України. 2004. №24. Ст. 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1580-15#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Редакція від 29.08.2021. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. №586-XIV. Редакція від 01.08.2021. Відомості Верховної Ради України. 1999. №20-21. Ст. 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 01.08.2023).

Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11.07.2001 р. №2625-III. Редакція від 01.01.2020. Відомості Верховної Ради України. 2001. №48. Ст. 254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 02.05.2023 р. №3077-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text> (дата звернення: 01.07.2023).

Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11.07.2002 р. №93-IV. Редакція від 23.04.2021. Відомості Верховної Ради України. 2002. №40. Ст. 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 р. №2850-I.V Редакція від 02.12.2012. Відомості Верховної Ради України. 2005. №51. Ст. 548. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ» від 15.01.1999 р. №401-XIV. Редакція від 01.01.2011. Відомості Верховної Ради України. 1999. №11. Ст. 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. №2768-III. Редакція від 07.10.2021. Відомості Верховної Ради України. 2002. №3-4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Редакція від 01.08.2021. Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-14, №15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» від 18.03.2015 р. №196. Редакція від 06.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 05.08.2020 р. №695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» від 21.07.2006 р. №1001. Втратила чинність на підставі Постанови КМ №385 від 06.08.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014 р. №385. Редакція від 17.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 08.04.2015 р. №214. Редакція від 31.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними» від 02.03.2010 р. №235. Редакція від 18.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/235-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» від 15.12.2010 р. №1132. Редакція від 29.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-%D0%BF/print1433743691353383#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди» від 23.05.2007 р. №751. Редакція від 25.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» від 11.11.2015 р. №931. Редакція від 17.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» від 11.11.2015 р. №932. Редакція від 01.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації у 2021-2023 роках Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 12.05.2021 р. №497-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року» від 18.08.2021 р. №1078-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1078-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 р. №333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Статут територіальної громади міста Києва: Затв. ріш. Київської міської ради від 28.03.2002 р. №371/1805 (із змінами та доповненнями, внесеними рішенням Київради від 19.12.2002 р. №154/314, рішенням Київради від 27.02.2003 р. №263/423). Зареєстровано наказом Міністерства юстиції України від 2.02.2005 р. №14/5. URL: <http://kmr.gov.ua/uk/content/statut-terytorialnoyi-gromady-mista-kyyeva> (дата звернення: 01.09.2023).

Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» від 25.05.2001 р. №341/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2001#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Європейська хартія місцевого самоврядування (м. Страсбург, 15.10.1985 р.). Офіційний переклад. Ратифіковано Законом України від 15.07.1997 р. №452/97- ВР. Редакція від 16.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 01.09.2023).

Declaration of the Assembly of European Regions On Regionalism in Europe. Adopted by the Assembly meeting in Basel on 4th December 1996: URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/rozvytok-mizhmunicypalnogo-spivrobitnycztva-komitet-vru-pidtrymav-vidpovidnyj-zakonoprojekt/> (дата звернення: 01.09.2023).

European Urban Charter adopted by the Council of Europe's Standing Conference of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE) on 18 March 1992, a Session held during

the annual Plenary Session of the CLRAE (17-19 March 1992, Strasbourg). URL: <https://rm.coe.int/ref/CHARTER/URBAINE> (дата звернення: 01.09.2023).

Європейська хартія міст II (Маніфест нової урбаністики). Прийнята Конгресом місцевої і регіональної влади Ради Європи 29.05.2008 р. в Стразбурзі. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Principle-9.-European-chart.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання діяльності агенцій регіонального розвитку» від 21 жовтня 2022 р. №1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1203-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів» від 04.08.2023 р. №816 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Наказ Міністерства розвитку громад та територій України «Про затвердження Порядку формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади» від 22.09.2022 р. №172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-22#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Реформа децентралізації. Дорожня карта. URL: <https://mtu.gov.ua/content/reforma-decentralizacii-dorozhnya-karta.html> (дата звернення: 01.09.2023).

OECD Recommendation on Regional Development Policy. URL: <https://www.oecd.org/regional/oecd-recommendation-regional-development-policy.htm> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» від 28 липня 2023 р. №3285-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3285-20#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Додаткова література

Андрущенко Т.В. Регіональна ідентичність: зміст, типи та особливості формування. Політикус. 2019. Вип. 4. С. 93-97. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122947/mod_resource/content/1/andrushchenko_regionalna_identichnist.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Архипенко І. Зарубіжний досвід формування й реалізації регіональної економічної політики. Державне управління та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 2 (41). С. 32-42.

Бабінова О. Регіональна політика як предмет науково-теоретичного аналізу. Вісник НАДУ. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124674/mod_resource/content/1/regionalna_politika_istoriografiia.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Батанов О.В. Аксіосфера сучасного муніципалізму: політичні та правові аспекти. Вісник Донецького національного університету. Сер.: Політичні науки. 2016. С. 6-12. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124672/mod_resource/content/1/batanov_munitsipalism_aksiologiiia.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Була С. Актори локальної демократії та особливості їхньої участі в локальних політичних процесах. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2015. Випуск 7. С. 126-137. URL:

- http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124673/mod_resource/content/1/bula_aktory_lokaln_a_demokratiia.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..
- Верменич Я.В. Регіональна інтеграція в умовах глобалізації: теорії та сучасні реалії. К.: Інститут історії України НАН України, 2018. 351 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122948/mod_resource/content/1/vermenych_regionalizatsiia.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..
- Войтик О. Особливості державного управління регіональним розвитком: теоретичні аспекти. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 1(32). С. 21-26. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124643/mod_resource/content/1/osoblivosti_politiki_regionalnogo_rozvitku.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..
- Грищенко І.М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124041/mod_resource/content/1/zarubizhne_upravlinnia_rozvitkov_grishchenko.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..
- Дейдей Д.М. Еволюція виборчого законодавства як основи формування представницької влади на місцевому рівні. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №24. С. 110-114. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/126379/mod_resource/content/1/evolution_local_elections_Ukraine.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..
- Досвід децентралізації у країнах Європи : зб. док. Пер. з іноз. мов. Заг. ред. В. Б. Гройсмана. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. 766 с. URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/publications/decentralization.pdf> (дата звернення: 01.09.2023)..
- Жаліло Я.А. та ін. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь (Скорочена версія). К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124745/mod_resource/content/1/nova_regionalna_politika.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..
- Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.
- Їжак О.І. Щодо унормування функціонування міських агломерацій: Записка Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/rehionalnyy-rozvytok/shchodo-unormuvannya-funktsionuvannya-miskykh-ahlomeratsiy> (дата звернення: 01.09.2023)..
- Кармазіна М., Бевз Т., Горбатюк М., Зорич О. Регіональні політичні еліти в Україні: особливості формування, цінності та ідентичності (кінець 1991-2019 рр.). Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 264 с.
- Коваленко Д.О. Регіональні еліти як об'єкт теоретичного дослідження. Молодий вчений. 2017. №2(42). С. 18-21. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123400/mod_resource/content/1/regionalni_eliti.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..
- Козлова І. Право на місто в сучасних українських реаліях: актори та шляхи реалізації (на прикладі м. Львова). Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2016. Випуск 37. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123629/mod_resource/content/1/pravo_na_misto_v_ukraini.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Краснопольська Т.М. Регіональна політика України: типи та інструменти. Актуальні проблеми політики. 2016. Вип. 58. С. 189-202. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124044/mod_resource/content/1/regionalna_politika_tipi_instrumenti.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Кривецький О. Новий територіально-адміністративний поділ як ключовий крок реформи децентралізації. *Громадська думка про правотворення*. 2020. №16(201). С. 12-14. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2020/16.pdf> (дата звернення: 01.09.2023)..

Куйбіда В., Ткачук А., Забуковець-Ковачич Т. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід. За заг. ред. Р. Ткачука. К.: Леста, 2010. 224 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/125727/mod_resource/content/1/Politika_regionalno_go_rozvitku_evrosoyuz.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Ляшенко О. О. Державний устрій України: простір інтеракції національно-громадянського та етнічного : монографія. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 216 с.

Маруняк Є., Лісовський С., Голубцов О., Чехній В. та ін. Дослідження впливу концентрації сільськогосподарських земель на довкілля та суспільство в Україні (повна версія). К., 2020. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/127264/mod_resource/content/1/kontsentratsiia_zemel_suspilstvo.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення: монографія. Наук. ред. С.Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2018. 205 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122362/mod_resource/content/2/mechanismus_regionalnoy_politiki.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Міста в Україні. URL: <https://www.prostir.ua/?news=mista-v-ukrajini> (дата звернення: 01.09.2023)..

Нестерович В.Ф. Децентралізація як конституційний принцип здійснення публічної влади на регіональному та місцевому рівнях. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. №3 С. 47-54. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/127055/mod_resource/content/1/nesterovich_detsentralizatsiia.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку: Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. 2016. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/onovlennya-regionalnikh-strategiy-zadlya-zabezpechennya> (дата звернення: 01.09.2023)..

Панченко Т.В. Регіональна і локальна ідентичності як складові культури субсидіарної демократії. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123393/mod_resource/content/1/regionalna_lokalna_identichnist.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Панченко Т. Субсидіарність як ієрархія рівнів громадянської залученості. Освіта регіону. 2010. №2. С. 69-74. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122946/mod_resource/content/1/panchenko_subsidia_rnist.pdf (дата звернення: 01.09.2023)..

Перегуда Є.В. Виконавча влада України: Політико-правові аспекти модернізації: монографія. К.: Логос, 2013. 408 с.

Перегуда Є.В. Право на місто: проблеми та шляхи реалізації. Права людини в умовах розбудови соціальної правової держави в Україні: зб. наук. пр. К.: Бескиди, 2020. С. 65-74.

Пирогова Д. Львів: як взаємодіють органи міської влади та громадянське суспільство. URL: <https://mistosite.org.ua/articles/lviv-iak-vzaiemodiiut-orhany-miskoi-vlady-i-hromadianske-suspilstvo> (дата звернення: 01.09.2023).

Регіональні політичні еліти в Україні: аналіз літератури з проблеми та характеристика емпіричної бази для вивчення феномену (кінець 1991-2018 рр.) / За ред. М.С. Кармазіної Київ. ПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2019. 264 с.

Реконструкція міських територій : підручник / за ред. Т. В. Жидкової, О. В. Завального: Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 353 с.

Романова В., Умланд А. Відносини по лінії центр-периферія в Україні: ресурси підвищення стійкості держави. Політичні дослідження. 2023. №2(6). С. 103-122.

Савчук Д. Передача земель громадам та інші нововведення Закону №1423-IX. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/204672_peredacha-zemel-gromadam-ta-nsh-povovvedennya-zakonu-1423-ix (дата звернення: 01.09.2023).

Скопненко Ю. Столичне місто як об'єкт управління: порівняльно-правовий аспект. Віче. 2014. №20. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4406/> (дата звернення: 01.09.2023).

Стецюк М. Минуле та майбутнє «розумних міст». URL: <https://ecotech.news/technology/668-minule-ta-majbutne-rozumnikh-mist.html> (дата звернення: 01.09.2023).

Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України. Наук. редактор В. С. Кравців. Львів, 2018. 157 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124726/mod_resource/content/1/detsentralizatsiia_dorovid_dolishniy_2018.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Тищенко І. Що таке міський публічний простір. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/shcho-take-miskyi-publichnyi-prostir> (дата звернення: 01.09.2023).

Федорів П. Капіталізм, неолібералізм та міста. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/kapitalizm-neoliberalizm-i-mista> (дата звернення: 01.09.2023).

Brenner N. New Urban Spaces. Urban Theory and the Scale Question. Oxford University Press, 2019. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123633/mod_resource/content/1/miska_kritichna_teoriiia.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Kaplan D.H. Territorial Identities and Geographic Scale. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3115> (дата звернення: 01.09.2023)..

Kuchuran A. Civic Activists as the Actor of the Local Political Regime in Ukraine. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123647/mod_resource/content/1/kuchuran_activists_local_regimes.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Інформаційні ресурси

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури.
URL: <http://org2.knuba.edu.ua>.

Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. URL: <http://komsamovr.rada.gov.ua/>.

Розділ «Регіональна політика» на Єдиному веб-порталі органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika>.

Державний фонд регіонального розвитку. URL: <https://dfrr.minregion.gov.ua/>.

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. URL: ipiend.gov.ua.

Науковий журнал «Регіональна економіка». URL: <http://re.gov.ua/>.